

Aluminij

Časopis družbe Talum, d. d., Kidričevo, november 2008, številka 11

**Vsem zaposlenim, nagrajencem in
jubilantom čestitamo ob prazniku tovarne**

Kidričevo
21. XI 54

Iz vsebine

4-5 Zlati metulj

6 Uprava

7 Kontrola kakovosti

8 Energetika, Prenova počitniških kapacitet

10-13 Intervju

14-15 Reportaža

16 Fotografija meseca

17 Kolumna

18 Šport

19 Potopis

20-21 Fotoreportaža

22 Sindikalni izlet

23 Križanka

Časopis družbe Talum

Naslov uredništva: Talum, d.d.

2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,

telefon: 02 79 95 108, telefaks: 02 79 95 103,

e-pošta: ivo.ercegovic@talum.si

Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov

Uredniški odbor: Ivo Ercegović, urednik, Danica Hrnčič

in Lilijana Ditrh, članici, Darko Ferlinc, član,

Srdan Mohorič, član

Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak

Oblikovanje: Darko Ferlinc

Avtor naslovnice: Ivo Ercegović

Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor

Tisk: Bežjak tisk, Maribor

Osnovne ukrepe smo začeli izvajati

IVO ERCEGOVIĆ
GLAVNI UREDNIK

»Nastajajoča kriza bo ta uspeh morda zameglila, vendar bodo mnogi, posebej direktorji podjetij, znali iz tega potegniti nauk.«

Novembrski Aluminij smo praviloma posvečali tovarniškemu prazniku, nagrajencem in jubilentom. Tudi letos tega nismo obšli, saj smo se z naslovnico vrnili na začetek tovarne. A tokrat bo vse skupaj vendarle izzvenelo drugače zaradi resne gospodarske krize, pa tudi zaradi nenormalnega odnosa lastnika, ki ga zanima vse drugo bolj kot delo.

Še najmanjša težava je, da bo podelitev zlatih metuljev opravljena skromno, v sejni sobi v ožjem krogu. To namreč nič ne zmanjša Viktorjevih, Valerijinih, Vitomirjevih in Milanovih zaslug, zaslug sodelavcev, ki so jih v njihovih delovnih okoljih spoznali za najbolj zaslužne med zaslužnimi, na predlog komisije in v soglasju z Upravo Taluma pa so bili tudi izbrani. Skromnejša podelitev je le način prilagajanja nastali situaciji, saj je zelo pomembno, da znamo že na začetku krize usmerjati svoje ravnanje.

Zakaj je kriza nastala in kaj nas čaka, so mnogi zelo učeno razlagali in predlagali rešitve na finančnem in gospodarskem področju. Strah nas je, ker beremo, da je možno, da bi v Sloveniji prihodnje leto izgubilo delo do 50.000

delavcev. Nas zanima Talum! Vodstvo se je hitro odzvalo, zato smo člana Uprave za proizvodnjo in razvoj Bojana Žigmana zaprosili, naj nam pojasni osnovne ukrepe v obratih, ki smo jih že začeli izvajati, in načrte za naprej.

Tudi v pogovoru s članico Uprave za kadre Brigito Ačimović je Lilijana Ditrh izpostavila vprašanje o varnosti zaposlitve in ugodnostih, ki jih zaposleni večkrat štejejo za nekaj samoumevnega, čeprav v mnogih podjetjih o njih lahko le sanjajo. »Pripravljamo različne možnosti, ponudbe drugega dela, prerazporejanje delovnega časa ...« je Ačimovičeva povedala o tem, kakšne so trenutne možnosti. Poleg tega nam je razkrila marsikaj o sebi, česar morda nismo vedeli. Lepo, njene besede si bomo zapomnili.

Pozorno preberite tudi strani 14 in 15 in spoznali boste, zakaj se je dobro oglasiti na Svetinjah 7 pri Jeruzalemu, na domačiji našega sodelavca Dragana Kokota.

Opazili boste, da tokrat ne razglabljamo o sklepih skupščine Taluma, na kateri je naš večinski lastnik zamenjal

dva člana nadzornega sveta. Ne vemo tudi, kaj bodo naredili na naslednji seji, bo pa to že znano, ko boste brali te vrstice.

A ne gre za to, njihova »moč« je tako ali tako padla. Gre za nekaj drugega. Gre za držo našega predsednika Uprave, ki je v večletni »vojni« s prejšnjo oblastjo pokazal in dokazal nekaj neverjetnega, česar še ni mogoče realno opisati. Nastajajoča kriza bo ta uspeh morda zameglila, vendar bodo mnogi, posebej direktorji podjetij, znali iz tega potegniti nauk. Talumovci lahko slutimo, da mu je uspelo tudi zaradi tega, ker mu poleg strokovnosti v žilah teče Talumova kri. Ne samo njemu.

Ta izkušnja ga je veliko stala in obenem utrdila njegove vrline, zato ne preseneča, da je ostal tukaj in mu mi pomenimo več kot ponujeno delo ministra v novi slovenski vladi. Sodelovanje na gospodarskem področju, posebej pri energetiki, pa bo vsekakor obojestransko zelo koristno.

Letošnja priznanja

ANDREJA SREČKOVIČ
FOTO: SRDAN MOHORIC

Komisija za priznanja, ki jo sestavlja jo predsednica Andreja Srečkovič ter člana Bogdan Lukman in Miran Kelenc, je letos v razpisnem roku prejela 12 predlogov za priznanje zlati metulj. Komisija se je sestala 27. 10. 2008 in pri pregledu predlogov ugotovila, da so vsi podani v skladu z veljavnim organizacijskim predpisom, zato je pri izboru upoštevala vse prejete predloge, in sicer:

- 1 predlog Sveta delavcev,
- 1 predlog DE Gnetne zlitine,
- 1 predlog DE Kontrola kakovosti,
- 1 predlog DE Ulitki,
- 1 predlog DE Izparilniki,
- 1 predlog DE Livarske zlitine,
- 1 predlog DE Energetika,
- 2 predloga DE Anode in
- 3 predloge DE Vzdrževanje.

Glede na obrazložitve so bili podani en predlog za življenjsko delo in enajst predlogov za uspešno delo v zadnjem letu oziroma zadnjih nekaj let v družbi Talum. Komisija se je ponovno sestala 29. 10. 2008 in v skladu z OP 84.512.02 soglasno izbrala spodaj navedene predloge za podelitev priznanj, ki jih je Uprava Taluma tudi potrdila.

Zlate metulje torej letos dobijo:

Ob upoštevanju predloga Sveta delavcev in v skladu z OP 84.512.02 se za dolgoletne delovne dosežke (življenjsko delo) v družbi Talum zlati metulj podeli

gospodu **VIKTORJU DVORŠAKU** iz DE Vzdrževanje.

Gospod Viktor Dvoršak je zaposlen kot vodja skupine za izdelavo elementov naprav v strojni delavnici DE Vzdrževanje. V Talumu oziroma takratnem TGA se je zaposlil 18. 9. 1978 kot kvalificirani ključavničar. Kmalu nato

zadnjih nekaj let v družbi Talum podelijo trije zlati metulji.

Ob upoštevanju predloga vodje DE Kontrola kakovosti se zlati metulj podeli

gospe **VALERIJI ROJKO** iz DE Kontrola kakovosti.

Valerija Rojko, univ. dipl. inž. kem. tehnol., se je rodila 21. 1. 1966 in stanuje v Zavrču. Študirala je na takratni Visoki tehniški šoli za kemijo in kemijsko tehnologijo v Mariboru, kjer je

Viktor Dvoršak

je končal izobraževanje za visoko kvalifikacijo in leta 1982 postal pomočnik vodje ključavničarske skupine v takratnih Strojnih delavnicah. Ker je pri svojem delu dosegal zelo dobre rezultate in bil cenjen ter spoštovan pri svojih sodelavcih, ni naključje, da je jeseni leta 1990 postal vodja ključavničarske skupine oziroma zdajšnje skupine za izdelavo elementov naprav. Prav izdelki, izdelani v njegovi skupini, v veliki meri pomagajo pri odpravi napak na strojih in napravah, ki so pomembni za samo proizvodnjo primarnega aluminija in za druga področja proizvodnje v okviru podjetja. V času vodenja skupine se je pri njem učilo in se tudi izučilo prvih ključavničarskih korakov nekaj deset učencev raznih poklicnih šol, med katerimi je precej takšnih, ki danes pomenijo jedro vzdrževalniških ekip v DE Vzdrževanje, kar daje vzgoji lastnega kadra poseben pomen.

Svoje delo je vedno opravljal brežhibno ter z veliko mero občutka za organizacijo in vodenje, kar se ne nazadnje kaže tudi v rezultatih.

V skladu z OP 84.512.02 se za uspešno delo v zadnjem letu oziroma

tudi diplomirala. Kot štipendistka TGA se je julija leta 1991 zaposlila najprej kot pripravnica VII. stopnje zahtevnosti v takratni DE Kontrola kvalitete. Po opravljenem pripravništvu je bila od leta 1992 na delovnem mestu spektroskopskega analitika I, zadnji dve leti pa je pomočnica vodje laboratorija. Letos tako mineva 16 let, kar je Valerija prestopila prag Taluma in ves čas velja za vestno, natančno in pošteno delavko, v svoji stroki pa za specialistko in strokovnjakinjo za področje optične emisijske spektrometrije

(OES) in rentgenske fluorescence (XRF). Neposredno je odgovorna za točne rezultate sestave aluminija in aluminijskih zlitin iz naših livarn, ki gredo večinoma na trge EU, t. j. kupcem iz avtomobilske, gradbene in strojne industrije. Njeni vztrajnost in natančnost sta se obrestovali že pri namestitvi novega robotiziranega kvantometra, s katerim se opravi več kot 150.000 analiz vzorcev aluminija na leto. Poleg tega je bila v letih 2000 in 2001 ključna oseba pri projektu laboratorijskega informacijskega sistema, ki ga je tudi uspešno vzpostavila, sedaj pa ga kakovostno vzdržuje in usposablja sodelavce pri uvedenih spremembah in novostih. Brez ustrezne računalniške podpore za področje laboratorijskega preskušanja si danes tega dela ni mogoče več predstavljati. Prav tako bi brez Valerije Rojko težko izpeljali zamenjavo instrumenta za rentgensko fluorescenco, ki predstavlja veliko pridobitev pri elementarnih analizah trdnih, praškastih in tekočih surovin in pomožnih materialov.

V zadnjem obdobju je svoje strokovno področje potrdila in ga še nadgradila tudi z uspešnim akreditiranjem postopkov pri Slovenski akreditaciji v okviru standarda ISO 17025.

Ob upoštevanju predloga vodje DE Gnetne zlitine se zlati metulj podeli

gospodu **VITOMIRJU KRAPEŽU** iz DE Gnetne zlitine.

Vitomir Krapež je v družbi zaposlen od leta 1981. Vse do danes opravlja različna dela pri vlivanju aluminija v livarnah, v začetku na delovnem mestu pomožna dela v livarni, kasneje kot vodja del pri vlivanju aluminija. Sedaj opravlja delo livarja v DE Gnetne zlitine.

Valerija Rojko

Vitimir Krapež

Prav vestno in pošteno delo je tisto jamstvo, ki omogoča prejeti to prestižno nagrado. Pri svojem delu Vitimir Krapež vseskozi izstopa s svojim odnosom do dela, nadpovprečnimi rezultati dela ter s prenašanjem svojega znanja in bogatih izkušenj na mlajše sodelavce. Posebej je treba poudariti, da s svojim delom izstopa v delovnem okolju, zato je med sodelavci izredno spoštovan. Prav taki delavci pa so v Talumu potrebni in cenjeni. Ob upoštevanju predloga vodje DE Energetika se zlati metulj podeli

gospodu **MILANU ŽUMBARJU** iz DE Energetika.

Milan Žumbar je svoje delo v našem podjetju začel kot tehnolog v elektrolizi, nadaljeval kot tehnolog v sedanji DE Anode in kmalu postal vodja obrata za proizvodnjo anodnih blokov v DE Anode. Od leta 1992 opravlja dela in naloge vodje obrata Elektroenergetika v sklopu DE Energetika.

S svojim znanjem, požrtvovalnostjo, inovativnostjo, entuziazmom, izkuš-

njami ter občutkom za "delati prave stvari na pravi način" pomembno prispeva h kakovostnemu obvladovanju področja elektroenergetike v podjetju. Omeniti je treba predvsem dejstvo, da je z organiziranostjo dela in doslednostjo v obratu, v veliki meri pa tudi s svojim delom omogočil realizacijo projekta MPPAI, 2. faza, za področje napajanja elektrolize C, konkretno postavitve in zagon novega tiristorskega usmernika in TR10 ter rekonstrukcijo regulacije vseh transformatorjev za halo C. Omeniti velja še druge velike projekte, katerih organizator, vodja in soizvajalec je: popolna avtomatizacija delovanja zasilnega napajanja z električno energijo, rekonstrukcije transformatorskih postaj za DE Ulički, Livarne, Anode, za vodarno, kompresorske postaje, izgradnja nadzornih sistemov ...

V zadnjem letu vodi več vzporednih razvojnih oziroma investicijskih projektov v DE Elektroenergetika (rekonstrukcije transformatorskih postaj Ulički, Kottarna, Anode, Livarne, vodarna, daljinski nadzor kompresorjev

Milan Žumbar

in pomožne enosmerne napetosti ter zaščitnih relejev transformatorskih postaj, meritve in analiza toplotnih polj v transformatorjih za halo C ...), kjer delovni čas že dolgo ni več omejen na 8 ur, pač pa ponavadi na 10 ur in več.

Z izobraževanjem in vzpodbujanjem prenaša sodelavcem svoje znanje in izkušnje, s čimer jih usposablja za samostojno delo na vseh področjih elek-

troenergetike in tako zagotavlja kontinuiteto pri strokovnosti in kakovosti dela.

S svojimi predlogi, predvsem na področju tehnologije in organiziranosti dela in delovnih sredstev, kakovostno vpliva na razvoj celotne organizacijske enote.^x

Letošnji jubilaranti

Listino za 10, 20, 30 in 40 let prejmejo:

10 let

Mihael Hameršak
Stanislav Kornet
Davorin Muzek
Metka Purg Skaza
Darko Varžič

20 let

Ivan Bauman
Stanislav Bezjak
Vinko Bombek
Bojan Brence
Franc Brenčič
Franc Čagran
Janez Feguš
Gorazd Fišer
Branko Forstnerič
Alojz Fric
Dušan Fridl
Miran Gajser
Alojz Gašparič
Jožef Godec
Andrej Habjanič
Stanko Hergula
Franjo Horvat
Drago Hunjet
Albin Intihar
Zlatko Intiher
Franc Irgl
Branko Juršek
Stanko Jus
Jože Justin
Nenad Kardum
Miran Klemenčič
Ivan Kmetec
Milan Kmetec
Branko Kosec
Darko Krajgar
Dušan Krajnc
Miran Krajnc
Ernest Kupčič
Daniel Lačen
Milorad Lazič

Viktor Lesjak
Jože Liponik
Slavko Ljubec
Jožef Lorber
Milan Lorenčič
Slavko Lovrenčič
Stanislav Matjašič
Franc Mlakar
Jožef Mlakar
Anton Mohorko
Branko Munda
Danilo Muzek
Stanislav Pal
Jože Palčič
Boris Perger
Branko Petek
Branko Petek
Igor Petelinšek
Dragan Petkovič
Branko Potočnik
Danilo Preac
Jožef Premzl
Edvard Pušnik
Janez Rajh
Janez Rakuša
Marjan Rebernišek
Franc Rihtarič
Janko Rogina
Majda Rola
Franc Sauer
Franc Sever
Mirko Strmšek
Franc Širovnik
Irena Širovnik
Marijan Širovnik
Ludvik Škerget
Jožef Škrila
Albin Šmigoc
Zvonko Štopfer
Janez Tašner
Janez Toplak
Marjan Valenko
Daniel Veg

Janez Vogrinec
Milan Vogrinec
Franček Vorih
Anton Zajc
Simon Zajc

30 let

Majda Bedenik
Peter Bombek
Miran Cafuta
Neža Cafuta
Anton Drevenšek
Drago Dugolin
Viktor Dvoršak
Marija Gorjup
Marko Jurilj
Miran Kelenc
Janez Kiseljak
Boris Knez
Jožef Korez
Lidija Kosi
Rajko Kosi
Danilo Majcen
Franc Majcen
Ema Matič
Jolanda Matijević
Dušan Menoni
Srečko Mlakar
Andrej Ogrizek
Zdenka Ornik
Miran Pešl
Milan Toplak
Majda Turk
Marija Vindiš
Franc Vinkler
Drago Vugrinec
Frančiška Zajšek

40 let

Franc Černenšek

Obvestilo o zasedanju skupščine

FOTO: IVO ERCEGOVIĆ

Dne 27. 10. je bilo zasedanje skupščine naše družbe. Na skupščini je večinski delničar Eles sprejel odločitev o predčasnem odpoklicu dosedanjih članov nadzornega sveta dr. Darinke Fakin in Stanka Simoniča, ki ju je zamenjal z novima članoma, Robertom Rožičem iz Ljubljane in Stankom Eršetom iz Maribora. Prva seja nadzornega sveta v novi sestavi je sklicana za ponedeljek, 17. 11. 2008, ob 15. uri.x

Mag. Danilo Toplek med novinarji

Odgovor na krizo

BOJAN ŽIGMAN

FOTO: DARKO FERLINC

»Verjamem, da bomo s hitrim in doslednim izvajanjem sprememb, kot odgovor na zaostrene pogoje poslovanja, tudi to kritično obdobje uspešno prebrodili /.../«

Posledice svetovne finančne krize se kažejo tudi v panogi aluminija. Najpomembnejša sektorja porabe aluminija – gradbeništvo in transport – sta občutno zmanjšala povpraševanje. Če je prvi val zmanjšane povpraševanja pred nekaj meseci zajel dobavitelje sestavnih delov avtomobilske industrije in izdelovalce profilov, se sedaj ta vpliv širi tudi na druge proizvajalce v proizvodni verigi aluminija. Zmanjšanje povpraševanja je zaslediti tudi v industriji gospodinjskih aparatov. Tako so se učinki sprememb začeli kazati tudi v Talumu, ki se kot dobavitelj pojavlja v najbolj prizadetih segmentih gospodarstva.

Da bi ublažili negativne učinke zmanjšane povpraševanja, smo v Talumu takoj začeli uvajati nekatere ukrepe:

- prilagajati število zaposlenih
- spreminjati organizacijo dela,
- ustavljati izvedbo vseh novih investicij in obnovitvenih del,
- ustavljati razgradnjo elektrolize B in spremljajočih naprav,

- zmanjševati vse nabave materiala in storitev, ki niso neposredno povezane s proizvodnjo,
- poostreno nadzorovati stroške na vseh področjih.

Pripravljamo že drugi sveženj ukrepov, ki jih bomo izvedli v naslednjih dveh mesecih.

Verjamem, da bomo s hitrim in doslednim izvajanjem sprememb, ki so

odgovor na zaostrene razmere za poslovanje, tudi to kritično obdobje uspešno prebrodili in da bo Talum po tej krizi sicer drugačen, kot je danes, vendar še naprej uspešno podjetje.x

Bojan Žigman

Analize aluminijских vzorcev na optičnem emisijskem spektrometru

IVO ERCEGOVIĆ

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Na osnovi podatkov o proizvodnji in razvoju, ki nam jih redno posredujejo vodje delovnih enot in služb, dobimo tudi informacije o kakovosti dela in izdelkov. Kakovost torej ustvarjajo neposredno v obratih, skrb za spremljanje vrednosti parametrov šarž glede na kupčevo specifikacijo, če se omeji na aluminij, pa ima v rokah laboratorij. Vemo tudi, da se je v zadnjem času zaradi pretaljevanja odpadnega aluminija, izklopitve elektrolize B in nove proizvodnje ulitkov sestava aluminija nekoliko spremenila. Za laboratorij je najbolj pomembno, da je rezultat, ki ga dajo naročniku, točen. Zato smo za dodatno pojasnilo zaprosili Valerijo Rojko, specialistko za analize aluminijских vzorcev na optičnem emisijskem spektrometru (kvantometru), kjer obdelajo več kot osem tisoč vzorcev na mesec.

Katere dele procesa analizirate in kako je to organizirano?

V laboratorij prihajajo aluminijски vzorci iz elektrolize in livarn (DE Livarske zlitine, DE Gnetne zlitine, DE Rondelice, DE Ulitki). Vzorce iz livarn dobivamo po pnevmatski cevni pošti, vzorce aluminija iz elektroliznih peči pa prinesejo iz elektroliz.

Ali lahko na kratko opišete proceduro obdelave vzorcev in vaš informacijski sistem?

Ko vzorec prispe v laboratorij, ga najprej vizualno preverimo, in če njegova velikost in oblika ustreza zahtevam za analizo, sledi priprava vzorca na rezkalniku; v nasprotnem primeru je treba odliti nov vzorec. Na rezkalniku z rezkanjem odstranimo 3 mm površine vzorca. Za preverjanje pogojev merilnega instrumenta pred anali-

zo vzorcev aluminija in aluminijских zlitin uporabljamo certificirane referenčne materiale Alcan, Alusuisse, VAW in Hydro, ki so osnova tudi za vodenje kontrolnih kart. Če so vzorec in pogoji aparata ustrezni, sledita registracija in analiza vzorca na optičnem emisijskem spektrometru. Po končani analizi se povprečje treh posamičnih meritev samodejno prenese v laboratorijski informacijski sistem (LIMS-TaLab), ki je na razpolago vsem uporabnikom. Če je odstopanje med posamičnimi rezultati meritev preveliko, je vzorec nehomogen in treba je odliti novega.

Kako hitro opravite analizo?

Povprečen čas od sprejetja vzorca v laboratorij do konca analize je okrog 10 minut, odvisno od predhodnega števila vzorcev, ki čakajo na analizo.

Kakšna je zanesljivost kvantometra? Ali so okvare pogoste in kako jih rešujete?

Kvantometer je stabilen, zato je njegova zanesljivost zelo dobra. Večjih okvar je malo, manjše okvare oziroma zastoje, ki nastanejo pri meritvah na optičnem emisijskem spektrometru, izkušeni analitiki odpravijo sami. Večino večjih napak ali okvar odpravi naš redni serviser Miran Jeza iz DE Energetika, saj je treba zagotoviti praktično 24-urno razpoložljivost instrumenta.

Koliko analiz ste opravili doslej, kakšne so napovedi za prihodnost?

Lani smo na optičnem emisijskem spektrometru analizirali 98.606 vzorcev, kar je povprečno 8217 vzorcev na mesec. Kakor doslej bo tudi v prihod-

Valerija Rojko pri kvantometru

nje število vzorcev odvisno od števila odlitih šarž v livarnah.

Omenila si že, da uporabljate referenčne materiale iz najbolj razvitih podjetij. Kaj pa medlaboratorijsko sodelovanje? Koliko to vpliva na zanesljivost meritev?

Z medlaboratorijskim primerjalnim preskušanjem preverjamo in dokazujemo točnost naših meritev. Lansko leto smo uspešno sodelovali v treh medlaboratorijskih primerjalnih preskušanjih s 7 vzorci in 108 parametri pri Hydru in pri Češkem akreditacijskem inštitutu. Pri obeh organizatorjih je skupaj z nami sodelovalo še 50 različnih laboratorijev s celega sveta. Lahko smo ponosni, da so naši rezultati primerljivi po vseh kriterijih, ki so vedno strožji. Na rezultate letošnjega primerjalnega preskušanja še čakamo.

Kakšen je pomen dodelitve akreditacijske listine, ki se obnavlja že nekaj let?

Leta 2004 nam je Slovenska akreditacija podelila akreditacijsko listino za izpolnjevanje zahtev standarda SIST EN ISO /IEC 17025, med drugim tudi

za področje optične emisijske spektrometrije za analize aluminija in aluminij-silicijevih zlitin. Slovenska akreditacija enkrat letno v DE Kontrola kakovosti opravi ocenjevalni obisk. Vsa ocenjevanja doslej so bila uspešna, kar lahko jemljemo kot višjo stopnjo zaupanja v rezultate analiz.

Ali kupci vaše analize tudi kdaj reklamirajo?

Upravičenih reklamacij kupcev glede na kemično analizo v zadnjih letih ni bilo. Če so manjše pripombe eventualno bile, smo jih rešili sproti, pri čemer nam je uspelo dokazati točnost rezultata.

Ali lahko s svojega zornega kota komentirate gibanje kakovosti naših izdelkov?

To, kako se je gibal kakovost aluminija zadnja leta, težko komentiram. Na osnovi analiz pa lahko rečem, da z zaprtjem elektrolize B nimamo več tako čistega aluminija, predvsem kar zadeva elementa železo in fosfor, ki ju nekateri kupci zahtevajo v čim nižjih koncentracijah.x

Zasilni vir električne energije v Talumu

MAG. BOŠTJAN KOROŠEC
FOTO: BOŠTJAN KOROŠEC

Dizelski električni agregat

Ena od najpomembnejših nalog DE Energetika je zagotavljanje rezervnih virov energentov za ključne porabnike, za katere bi prenehanje redne dobave energentov pomenilo veliko gospodarsko škodo. V tokratnem prispevku predstavljamo ključni rezervni vir napajanja porabnikov z električno energijo.

Predstavljata ga dva dizelska agregata s pripadajočo regulacijsko in stikalno opremo za proizvodnjo električne

energije, vsak moči 1.500 kVA, ki sta nameščena v objektu energetske centrale (stara kotlarna). Dizelska motorja je izdelal ameriški proizvajalec Detroit, električna generatorja pa angleški proizvajalec Stanford. Agregata sta namenjena za napajanje kompresorjev in procesnih računalnikov za elektrolizo C, črpališča hladilne vode (vodarna), elektromagnetnih črpalk za tekoči aluminij v livarniških delovnih enotah, glavnega informacijskega centra v

Službi za informatiko ter varnostno-nadzornega centra Vargas-Al. Gre torej za zelo pomembne porabnike, za katere je treba neprekinjeno zagotavljati napajanje z električno energijo. Obratovanje dizelskih agregatov je povsem avtomatizirano, kar pomeni, da se v primeru izpada »tuje« električne energije, torej električne energije iz prenosnega omrežja Slovenije, samodejno zažene in napajata Talumovo interno električno omrežje, namenjeno za napajanje navedenih ključnih porabnikov. Po ponovni vzpostavitvi »tujega« napajanja z električno energijo se dizelska agregata samodejno sinhronizirata s tujo mrežo. Po enominutnem vzorednem obratovanju se izključita in sta ponovno v stanju pripravljenosti. Ključni porabniki so tako v primeru izpada »tujega« omrežja brez napetosti samo kratek čas (zagon dizelskih agregatov traja približno eno minuto), ob vrnitvi »tuje« električne energije pa zaradi samodejne sinhronizacije ostanejo normalno vključeni.

V zadnjih petih letih je bil povprečno en nujni zagon agregatov letno, sicer pa za njihovo brezhibno stanje skrbijo sodelavci iz OE Elektroenergetika in OE Vzdrževanje vozil, ki testirajo delovanje agregatov enkrat mesečno.

Funkcijo zasilnega vira električne energije sta do leta 1991 opravljala dva generatorja, gnana s parnima turbinama, ki pa ju je bilo treba po zaustavitvi kotlarne nadomestiti z drugim ustreznim rezervnim virom električne energije. Za zamenjavo rezervnega vira je bilo zgolj tri mesece

časa, naloga pa je bila zaupana Milanu Tkalčecu.

Potek nabave in vgradnje agregatov ter kasnejše posodobitve:

- Leta 1990 je eno izmed večjih slovenskih podjetij za takratnega iraškega predsednika Sadama Huseina v puščavi gradilo poletno rezidenco, v kateri naj bi namestili tudi omenjena dizelska agregata kot glavna vira električne energije.

- Zaradi Zalivske vojne, ki se je začela prav takrat, v Irak niso več dobavljali opreme, vendar sta bili vsa regulacijska oprema in dokumentacija že v Iraku in zato za nas izgubljeni. Prevoz dizelskih agregatov je bil v Bolgariji zaustavljen in po posredovanju dobavitelja opreme preusmerjen k nam v Kidričevo.

- Manjkajočo opremo za regulacijo delovanja agregatov so razvili in uspešno vgradili takratno vodstvo DE Energetika, strokovnjaki s Fakultete za elektrotehniko in podjetje Adria, ki razvija podobne sisteme za zasilno napajanje porabnikov na čezoceanskih tovornih ladjah. Takrat vgrajena oprema je zahtevala stalno prisotnost operaterjev.

- Leta 2005 je bila zaradi prehoda na povsem avtomatizirano delovanje posodobljena celotna regulacijska oprema dizelskih agregatov in stalna prisotnost operaterjev odtlej ni več potrebna.

Glede na vse dosedanje preizkušnje, ki jih je naš vir zasilnega napajanja ključnih porabnikov z električno energijo že prestal, je njegovo brezhibno delovanje v celoti zasluga vseh sodelavcev, ki skrbijo zanj. Vsi skupaj se trudimo, da bo tako tudi v prihodnje. **x**

VITAL

Prenova počitniških kapacitet na Treh kraljih

DANICA HRNČIČ
FOTO: DARKO FERLINC

Avgusta so se začela obnovitvena dela v počitniških apartmajih na Treh kraljih in se končala v prvi polovici novembra.

Počitniške kapacitete zajemajo dva manjša apartmaja za dve osebi (soba 5 in soba 6) in enega za štiri osebe (soba 10). Apartmaje smo obnovili v celoti, saj so bila vsa leta doslej opravljena le manjša vzdrževalna dela. Vse tiste, ki boste preživljali dopustniške dni v počitniških kapacitetah, prosimo za skrbno ravnanje z osnovnimi sredstvi.

Na letošnji razpis za uporabo počitniških kapacitet na Treh kraljih se je v razpisnem roku do 17. oktobra 2008 prijavilo le 17 delavcev. V skladu s Pravilnikom o koriščenju počitniških kapacitet so jim bile tudi dodeljene.

Sneg smučarjem zadnja leta ni najbolj naklonjen, še posebej na nižje ležečih smučiščih, kot so Trije kralji, zato tudi ni prevelikega zanimanja zaposlenih za bivanje v omenjenih apartmajih. So pa Trije kralji dobro izhodišče za pohodnike, da obišejo pohorski biser Črno jezero, slap Šumik z delom

pragozda, Areh ali Roglo, zanimivo pohorsko vasico Kebelj, Bistriški vintgar. Na bližnji Osankarici je stalna razstava iz časov NOB o usodi borcev Pohorskega bataljona in poslednje bojišče pohorskih junakov pri Treh žeblih. Prav tako je v neposredni bli-

žini ohranjena bolnica Jesen, edina od mnogih partizanskih bolnišnic. Torej več kot dovolj za izjemne možnosti in priložnosti za oddih, izlet in rekreacijo v vseh letnih časih.

V nadaljevanju objavljamo proste termine:

Prosti termini	Proste kapacitete
6. 12. 2008 – 11. 12. 2008	soba 5, 6 in 10
11. 12. 2008 – 16. 12. 2008	soba 5, 6 in 10
16. 12. 2008 – 21. 12. 2008	soba 5 in 6
21. 12. 2008 – 26. 12. 2008	soba 5, 6 in 10
26. 12. 2008 – 31. 12. 2008	soba 10
5. 1. 2009 – 10. 1. 2009	soba 5, 6
10. 1. 2009 – 15. 1. 2009	soba 5, 6 in 10
15. 1. 2009 – 20. 1. 2009	soba 10
20. 1. 2009 – 25. 1. 2009	soba 5, 6 in 10
25. 1. 2009 – 30. 1. 2009	soba 5 in 6
9. 2. 2009 – 14. 2. 2009	soba 5, 6 in 10
14. 2. 2009 – 19. 2. 2009	soba 5, 6 in 10
1. 3. 2009 – 6. 3. 2009	soba 5, 6 in 10
6. 3. 2009 – 11. 3. 2009	soba 5, 6 in 10
11. 3. 2009 – 16. 3. 2009	soba 5, 6 in 10
16. 3. 2009 – 21. 3. 2009	soba 5, 6 in 10
21. 3. 2009 – 26. 3. 2009	soba 5, 6 in 10
26. 3. 2009 – 31. 3. 2009	soba 5, 6 in 10 x

Bistriški vintgar

OBISK

Red, kvaliteta in ekonomičnosti

IVO ERCEGOVIĆ
FOTO: ARHIV

Po obisku gimnazijcev kemikov iz Ljubljane smo dobili pisemce profesorice Helene Kregar z naslednjo vsebino: »Spoštovani, najlepša hvala za organizacijo ogleda Taluma. Dijaki so bili presenečeni in navdušeni nad urejenostjo in zanimivostmi, ki so jih videli prvič. Tudi zame je bil ogled proizvodnje, predvsem pa vtis reda,

kvalitete in ekonomičnosti lepo presenečenje.

Želim vam veliko poslovnih uspehov in zadovoljstva pri delu in upam, da se ob letu lahko spet oglasim z novo skupino mladih kemikov.«

Tudi mi smo bili pozitivno presenečeni ob tem obisku, kajti večini srednješolcev (tudi iz našega okolja) se zdi obisk tovarne nekoristen.x

---

INTERVJU

Pogovarjali smo se z Brigito Ačimovič

Določene stvari sprejemam kot dejstva

LILIJANA DITRIH
FOTO: SRDAN MOHORIC

K pogovoru smo povabili članico Uprave Brigito Ačimovič, ki nam je predstavila svoj pogled na vodenje, vrednote, komuniciranje in nakazala prve aktivnosti na kadrovskem področju v zvezi s krizo, ki je že tu.

Celotna tvoja delovna kariera je vezana na Talum. Bila si študentka, pripravnica, psihologinja, vodja KS, že 15 let si članica Uprave. Nekateri pravijo, da bi bilo vsakih nekaj let treba zamenjati službo, podjetje. Kaj glede na svoje delo v enem podjetju praviš na to?

Poznam ta razmišljanja, včasih celo priporočila. Verjamem, da imajo svojo težo, čeprav se sama ne bi popolnoma strinjala s tem. Verjetno so za razvoj posameznikove delovne kariere najbolj pomembne spremembe, ki jih doživlja med kariero. Gre za spremembe v samem podjetju, kot spremembe vsebine dela, ki ga kot posameznik opravljaš. Spremembe, ki jih sicer ponavadi ne maramo, ker moramo posledično nekaj spremeniti, so temelj za drugačnost. Dajo nam osnovo za drugačno razmišljanje in nove ideje. Zame so spremembe izzivi in ni nujno, da gre za spreminjanje službe oziroma podjetja.

V slovenskih podjetjih je med člani uprav malo žensk. Se pri delu »naležete moških lastnosti« ali lahko v dovolj veliki meri uveljavljate »ženski princip vodenja«, intuicijo, sposobnost empatije, ki so v prvi vrsti »ženske lastnosti«?

V preteklosti sem o teh vprašanih pogosto razmišljala, celo v raziskavi na to temo sem sodelovala. Takrat sem

»Zato se mi zdi najpomembnejše, da si to, kar si, da najprej sprejmeš sebe z vsemi dobrimi in slabimi lastnostmi. In da na takšen način sprejemaš tudi druge.«

zaznavala, da je vodenje nekako moški svet in da moški pogosto razmišljajo drugače kot ženske. Če si se hotel uveljaviti, si moral vložiti veliko več časa in prizadevanj, da ti je uspelo. Sedaj že kar nekaj časa o tem ne razmišljam več. Določene stvari sprejemam kot dejstva. Tudi to, da smo enostavno drugačni. Če znamo to drugačnost strpno sprejemati, je dobra osnova za bolj kreativno delo. O teh zadevah pa verjetno ne razmišljam več tudi zato, ker menim, da je najbolj pomembno, da si to, kar si. Marsičesa se lahko, če si želiš, sicer naučiš. Vendar tega, kar ti je dano ob rojstvu in kar si pridobiš v otroštvu, ne moreš nadomestiti z učenjem. Le del. Zato se mi zdi najpomembnejše, da si to, kar si, da najprej sprejmeš sebe z vsemi dobrimi in slabimi lastnostmi. In da na takšen način sprejemaš tudi druge.

Popolnih vodij ni. So samo dobri, uspešni. Jonas Ridderstrale je dejal, da »ljudje ne zapuščajo podjetij, ampak vodje«. Kakšen je tvoj komentar?

No ja, malo pa je odvisno tudi od okolja, v katerem posameznik živi in dela. S tem mislim na ponudbo drugih možnosti, ki v določenem okolju so. V Ljubljani je teh priložnosti zagotovo več kot v Kidričevem ali na Ptujju.

V osnovi pa sem prepričana, da menjava službe v večini primerov ni preprosta. Najbolj zaradi človeškega faktorja. S tem mislim na sodelavce, na katere si navajen, s katerimi si preživel večino dneva, s katerimi si skupaj nekaj ustvaril. Ob tem smo zelo pomembni tudi vodje, pa če si to želimo priznati ali ne. V življenju ne zapuščamo oseb, ki nas cenijo, s katerimi se lahko pogovarjamo, ki nas razumejo. Ne zapuščamo oseb, ki nas imajo rade. In zakaj bi bilo v poslu kaj drugače? Samo zaradi denarja? Ne verjamem.

Vodenje temelji na medsebojnem zaupanju in spoštovanju, ki se ju ne da zaukazati. Vodja si ju lahko samo pridobi z delom, znanjem, osebnim zgledom, pozitivnim odnosom do sodelavcev. Kako bi opisala svoj slog vodenja?

Uh, to pa je zelo težko in zahtevno vprašanje. Tudi nekoliko osebno. Vendar ne bom odgovorila, naj na to vprašanje odgovorijo tisti, s katerimi sodelujem, katerih predloge in ideje kar pogosto sprejemem, včasih pa se odločim čisto po svoje.

Menim, da imam malo mešan slog vodenja. Dveh načel pa se pri svojem

delu poskušam držati. Prvo načelo je, da lahko vsak pri svojem delu naredi napako. Vendar iste napake ne sme ponavljati. In drugo načelo je, da ko se naredi napaka, ko je nekaj napačno narejeno, ko je sprejeta napačna odločitev, ne iščimo krivca, iščimo razlog oziroma osnovo ter predvsem rešitev! Med iskanjem rešitve bo tisti, ki je napako povzročil, to najverjetneje zaznal in spoznal. In je ne bo ponovil. Če pa jo bo, gre za prvo načelo.

»V življenju ne zapuščamo oseb, ki nas cenijo, s katerimi se lahko pogovarjamo, ki nas razumejo. Ne zapuščamo oseb, ki nas imajo rade. In zakaj bi bilo v poslu kaj drugače? Samo zaradi denarja? Ne verjamem.«

Za uspešno delo vodje so pomembni sodelavci. Na kakšen način si jih izbiraš?

V življenju je pač tako, da si nekatere stvari lahko izbereš, druge pa moraš sprejeti. Tako je tudi s sodelavci. Najbolj pomembno je, da jih sprejmeš takšne, kot so, in da skupaj z njimi

realiziraš ideje in naloge, ki si jih zadamo. Včasih je to bolj preprosto, drugič težje.

Katere lastnosti v največji meri ceniš pri sodelavcih in katere ti »parajo živce«?

Cenim rezultat. Pa naj k temu spadajo delavnost, lojalnost, učljivost, natančnost, hitrost, drugačnost. Najbolj pa cenim nove ideje in njihovo izvedbo. Uživam, ko vidim, da sodelavci delajo z neko posebno energijo, ki se je pravzaprav ne da opisati. Rekla bi, da s strastjo.

Nečesa pa res ne maram. Ob storjeni napaki mi »para živce« nenehno dokazovanje in prepričevanje, da napaka ni bila storjena. Iskanje tistega, ki jo je ali pa naj bi jo naredil. Sem človek akcije in prepričana, da moramo iskati rešitev, kako zadevo popraviti in urediti.

»Cenim rezultat. Pa naj k temu spadajo delavnost, lojalnost, učljivost, natančnost, hitrost, drugačnost. Najbolj pa cenim nove ideje in njihovo izvedbo.«

Dober vodja se zaveda, da ni popoln. Katere so tvoje dobre lastnosti in katere šibke?

Šibkim lastnostim bi lahko rekli tudi slabe. Je tako mišljeno? Imam jih kar nekaj. Včasih premalo poslušam, pogosto sem neučakana, zgodi se, da me prehitro mine potrpežljivost. Rada bi vse naenkrat in takrat preveč pritiskam na sodelavce. Verjetno sem tudi preveč avtoritativna. Verjetno bi se našlo še kaj.

Vse druge lastnosti pa so dobre, ha, ha, ha. Eno pa drži, če boste verjeli ali

ne: ljudi imam rada. Takšne, kot so. In to je zame glavno.

Katero lastnost bi želela spremeniti ali si jo na novo pridobiti?

Modrejši (beri: starejši) si, teže se je spreminjati. Če pa bi postala bolj potrpežljiva, bi bila zelo vesela.

Vedno si polna novih idej. Lahko katero predstaviš?

Kar nekaj idej, ki so se porodile zadnje mesece, bo moralo počakati na ugodnejše čase. Še ni dolgo nazaj, ko smo se v Talumu ukvarjali predvsem s tem, kako pridobiti in zadržati sodelavce. Danes glede na zmanjšanje naročil iščemo variante, kako na čim bolj neboleč način slediti zmanjšanju naročil tudi pri optimalizaciji števila zaposlenih.

Klima v Talumu je dobra, v nekaterih okoljih celo odlična. Sodelavci so zavzeti, motivirani za delo, čutijo pripadnost podjetju ... Kaj lahko vsi skupaj naredimo, da bi tako ostalo še naprej?

Tudi v prihodnje moramo biti odkriti. Sodelavcem moramo jasno in razumljivo predstaviti dejavnike, ki vplivajo na poslovanje podjetja. Predstaviti možne aktivnosti in jih realizirati. Predvsem pa si zaupati.

Interne komunikacije so Talumova večna nedokončana zgodba. Kakšno je tvoje mnenje?

Komuniciranje, tako enosmerno kot dvosmerno, je večna tema in bo takšna tudi ostala. Menimo, da je informacij vedno premalo, da nas drugi premalo vprašajo, kaj mislimo in kaj si želimo. Pogosto se nam zdi, da o posameznih vsebinah premalo vemo, da bi nam morali drugi povedati in predstaviti več kot nam. To velja za vse, tudi zame. A kaj, ko so ponavadi velike razlike med tem, kaj pričakujemo, in predvidevanji drugih, kakšne vsebine nas zanimajo. Prepričana sem, da moramo za dovolj informacij nekaj narediti tudi sami. Preprosto vprašati.

Eno izmed metod, orodij komuniciranja, predstavlja tudi Talumov dialog – letni pogovor o delu. V posameznih okoljih ga že izvajajo,

v drugih se mu še izogibajo. Kaj meniš o tem?

Tema, za katero se bojim, da so pričakovanja sodelujočih precej različna. Kljub pogostemu pisanju o tej temi in konkretnih treningih tistih, ki bomo dialoge vodili. Talumov dialog je v prvi vrsti namenjen dogovoru o ciljih in nalogah za prihodnje leto in dogovoru o manjkajočih znanjih ter drugih potrebnih vsebin za doseg posameznih ciljev. Mnogi pa pričakujejo, da bo to predvsem pogovor o napakah v preteklem obdobju in »dokazovanju« dodeljene ocene delovne uspešnosti.

V obdobju, ki je pred nami, bomo morali še bolj jasno predstaviti stvari, več komunicirati!!!

Talumove vrednote v prvi vrsti predstavljajo: dobri medsebojni odnosi, izobraževanje, usposabljanje, red, urejenost, odgovornost za kakovost dela, samostojnost, fleksibilnost. To so vrednote, ki nam omogočajo, da se bomo še naprej razvijali, da bomo kot podjetje še naprej uspešni. Katere vrednote bi morali še okrepiti, jim dati še večji pomen?

Kreativnost, inovativnost, drugačnost.

Katere so pa tvoje osebne vrednote? Kako so skladne s Talumovimi?

Ob tem vprašanju ugotavljam, kako so se moje osebne vrednote z leti spreminjale. Ob družini sta bila zame delo in delovna kariera vedno pomembna. Ob tem še odkritost, kreativnost, fleksibil-

nost, širina razmišljanja, hitrost pri odločanju. Najbolj pomembna pa se mi še vedno zdi poštenost. In to poštenost do same sebe. Kar pomeni, da se lahko vsako jutro mirne vesti pogledam v ogledalo.

»Sodelavcem moramo jasno in razumljivo predstaviti dejavnike, ki vplivajo na poslovanje podjetja.«

Štiri temeljne dejavnike zadovoljstva zaposlenih v Talumu predstavljajo: dobri medsebojni odnosi, varnost, stalnost zaposlitve in ugodnosti, ki jih zaposlenim nudi podjetje, ter samostojnost pri delu. V krizi, ki se je dotaknila tudi nas, bodo na veliki preizkušnji predvsem stalnost, varnost zaposlitve in ugodnosti, ki jih zaposleni večkrat štejejo kot nekaj samoumevnega, čeprav v mnogih podjetjih o njih lahko le sanjajo. S kakšnimi

ukrepi bomo poskušali reševati predvsem vprašanje varnosti, stalnosti zaposlitve naših sodelavcev?

Že sedaj pripravljamo različne možnosti. Od ponudbe drugega dela, prerazporejanja delovnega časa do drugih oblik, ki jih dovoljuje naša zakonodaja. Upam, da se bomo domislili še kakšne nove. Izkušnje iz obdobja od 1991 do 1993 mi dajejo podlago, da bomo tudi tokrat skupaj našli sprejemljive rešitve.

Osnovno bo, da bomo v teh razmerah znali ohraniti zdravo jedro, na katerem

se bo po končanem kriznem obdobju ponovno razširila in povečala dejavnost. To smo enkrat že doživeli. Mnogi takrat niso verjeli v predvidene učinke in rezultate. A je po izvedenih aktivnostih na tovarniški lokaciji ostal in se nenehno razvijal Talum.

Zaposljivost. Kaj lahko vsak izmed nas sam naredi za svojo boljšo zaposljivost?

Ob pridobivanju novih znanj in izkušenj, ki večajo našo zaposljivost, je nujno, da se znebimo strahu. Strahu

pred tem, kaj bo. Strah nas hromi. Pogledati moramo vase in se vprašati, kaj vse znamo in zmoremo. V večini primerov bomo hitro ugotovili, da znamo narediti marsikaj, kar ni nujno neposredno vezano na delo v tovarni. Vem, da so naši sodelavci zelo sposobni in kreativni ljudje, polni novih idej in zamisli.

V današnjem času je izredno pomembno socialno mreženje. Sama deluješ tudi v strokovnih združenjih, društvih, komisijah. Kako ti tovrstne dejavnosti pomagajo pri delu?

V Talumu takšnemu načinu delovanja dajemo premalo teže. Nujno je, da poznaš ljudi v krogih, v katerih deluješ. Tako laže in hitreje dobiš nove informacije, hitreje izmenjaš znanja in izkušnje, ki jih pri delu potrebuješ. Tako pogosto ni treba, da sam odkriš vašo toploto, če njen izvor poznajo že kolegi.

Ravnovesje med delom in zasebnostjo postaja vse bolj pomembno. Če je porušeno, lahko plačamo izjemno visoko ceno. Kako se sprostiš, si napolniš baterije?

»Ob pridobivanju novih znanj in izkušenj, ki večajo našo zaposljivost, je nujno, da se znebimo strahu. Strahu pred tem, kaj bo. Strah nas hromi.«

To je področje, ki sem ga v preteklosti verjetno najbolj zanemarila. Rada sem delala, rada sem uresničila nove zamisli in ideje. Ob tem pa preveč pozabila nase. Ne na družino, nase. Ampak te napake ne ponavljam več. Vedno sem rada brala, to počnem še danes. Rada si ogledam tudi kak dober film. Vedno sem rada plesala, a teh priložnosti je vedno manj. Rada grem v naravo, rada imam vodo, morje. Rada napolnim kovčke in odpotujem. Spoznavat drugačen svet in nove ljudi. Rada počnem marsikaj. Najraje pa se od srca nasmejim.x

UPOKOJITEV

Spominjali se bomo Štefanove človeške topline in zavzetosti za delo

IVAN LONČARIČ
FOTO: TOMAŽ GODICELJ

Novembra odhaja v zasluženi pokoj naš sodelavec Štefan Serdinšek iz DE Rondelice. Štefan je prišel v takratni TGA leta 1974. Svojo delovno pot v tovarni je

začel v livarni na delovnem mestu livarja. V livarni je delal devet let, nato pa ga je pot vodila v livarski del današnje DE Rondelice, kjer je ostal do upokojitve. V začetku je opravljal

dela predelavca in kasneje delo pečarja. Vsa leta od prvega delovnega dne je delal v štirih izmenah. Ob prizadevnem in vztrajnem delu nikoli ni pozabil na medčloveške odnose. S svojo človeško toplino in iskreno zavzetostjo si je pridobil naklonjenost in zaupanje sodelavcev.

In kaj reči ob slovesu? Teško je najti najprimernejše besede v trenutkih, ki

niso lahki ne zate ne za nas. Prepričani smo, da tvoj odhod v zasluženi pokoj ne pomeni, da se ne bomo več videvali. Svet je majhen in naše poti se bodo verjetno še križale. Želimo ti obilo zdravja, sreče in osebnega zadovoljstva.x

Štefan Serdinšek

Zbiram, torej sem

DARKO FERLINC
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Ves čas se je zdelo, da nam bo dan, ki je bil star komaj nekaj ur, padel na glavo. Pogled proti slovenskogoriškimi gričem je bil še najbolj podoben kislemu mleku. Namesto gričev – belina. Pa ves čas je rahlo rosilo. Ne oziraje se na vse, smo se odpravili na pot, naš cilj je bil kraj Svetinje v Slovenskih goricah. Vsi ga bolj ali manj poznamo kot kraj, skozi katerega se peljemo, ko gremo v gostilno Taverna ali v Jeruzalem.

Mi smo iskali hišo s tablico Svetinje 7. Tam stanuje naš današnji sogovornik Dragan Kokot, ki dela pri nas v Talumu že poldrugo leto. Razlog za obisk: muzej vojaške opreme. Strokovno se tej opremi reče militarije. To je pravzaprav vse, kar se kakor koli dotika vojska, vojn, vojakov in je seveda povezano s polpreteklo ali preteklo zgodovino. In tega pri Draganu ni malo.

Ko smo prišli med griče, je svet postal lepši. Tudi megla gričem dobro pristaja. Naredi jih čarobne in zagonetne. Kot ženska, ki pokaže nekaj svojih čarov in jih še več skrrije.

Hiša stoji na vrhu vasi, tik ob cerkvi. Dragan nas je čakal že pred vhodom na dvorišče. Podali smo si roke v pozdrav in že je stekel pogovor. Najprej je povedal, da je škoda, da nismo prišli poleti, ko je imel dan odprtih vrat. Takrat je bilo tam več kot tristo ljudi in tudi več razstavnih predmetov je bilo pokazanih, saj je na Svetinjah tega dne »gostovalo« tudi več Draganovih prijateljev iz vse Slovenije, ki prav tako zbirajo militarije.

V življenju sem videl že kar nekaj muzejev, ki so povezani z vojnami, vo-

Dragan Kokot iz Svetinj v Slovenskih goricah ja bil rojen leta 1966. Od aprila 2007 je zaposlen v Talumu, v DE Ulitki. Vojaške predmete zbira že pet let. Na svojem domu v Svetinjah 7 ima urejen muzej teh predmetov.

jaki, vojskami ... Za nas je morda najbolj zanimiv Kobariški muzej, muzej 1. svetovne vojne, ki je resnično dober. Muzej v Svetinjah pa je bolj podoben veliki garderobi z veliko obešalniki, predali in policami. To seveda govori o velikem pomanjkanju prostorov, lutk, vitrin, panojev in tako naprej. Vendar še v nobenem muzeju nisem videl toliko predanosti, ljubezni, strasti, odrekovanja in kar je še tega kot v Draganovem.

Obisk pri njem je bil prava učna ura. Kaj ura, dve uri! Ali pa še več ...

Že pred vrati v muzej nam je Dragan pokazal topovsko granato iz ptujske vojašnice. Ob vhodu je obešena jugoslovanska zastava s peterokrako zvezdo. Ko pa smo stopili v glavni prostor, so začele oči nenadoma begati po obešalnikih z uniformami, policah s čeladami in kapami, stenah s slikami in fotografijami, predalih z epoletami, bajoneti, oznakami.

Vrstnega reda ni bilo, vendar bom moral vseeno iti lepo po vrsti, če želim, da bo to pisanje imelo rep in glavo. Dragan je začel zbirati vojaške predmete pred petimi leti, ko je v gozdu našel staro nemško čelado. Takrat je sklenil, da bo zbiral samo čelade. Pa ni ostalo le pri tem. Zbira praktično vse, kar je povezano z vojskovanjem.

Med najbolj zanimivimi eksponati so prav gotovo uniforme. Ima vse, od navadnih vojaških do generalskih in admiralskih. Med njimi so delovne in svečane uniforme, pa tudi uniforme gardistov. Seveda prevladujejo uniforme stare Jugoslovanske ljudske armade, Teritorialne obrambe Slovenije in vojske Slovenije. Draganu je najljubša delovna uniforma padalcev, ki so v takratni JLA edini imeli svoj znak (padalo) prišit na rokav uniforme. In je tudi zelo redka. Admiralsko uniformo Branka Mamule, ki je nekoč vodil štab JLA, je dobil v Beogradu. Po spremembi sistema v Jugoslaviji so bila v veliki meri izpraznjena vojaška skladišča in na tak način so

cilj. Veliko predmetov nabere v drugih republikah, predvsem v Beogradu, kar je razumljivo, saj je bil Beograd glavno mesto naše nekoč skupne države in s tem tudi center, kjer je bilo poveljstvo jugoslovanskih oboroženih sil. K uniformam spadajo tudi kape. Posebno dobra je zbirka titovk, ki so jih uporabljali različni rodovi JLA. Potem preseneti obsežna zbirka častniških (oficirskih) kap. Najbolj sem si zapomnil tri. Modro baretko, ki so jo nosili naši vojaki na mednarodni misiji Združenih narodov (mislim, da leta 1968?) na Sinaju. Druga je rdeča baretka, ki je bojda pripadala – uh, saj ne vem, kako jim naj rečem – tigrom (zelo blag izraz in zelo žaljiv za tigre),

stvari prišle v roke preprodajalcev, ti pa jih še danes prodajajo zbirateljem. Ne ve sicer, ali je Mamula uniformo kdaj tudi oblekel, je pa prav gotovo njegova.

Prav zbiranje predmetov Jugoslovanske ljudske armade in seveda tudi Slovenske vojske je glavni Draganov

ki so pripadali paravojaški skupini zloglasnega vojnega zločinca Željka Ražnjatovića - Arkan. Tretja pa je srbska »šajkača« s pravo srbsko kokardo. Dragan jo je dobesedno snel nekemu Beograjčanu z glave in jo kasneje tudi odkupil.

Med pokrivala sodijo tudi čelade.

Nemške, ameriške, angleške, bolgarske, vse iz 2. svetovne vojne. Čelade se razlikujejo po rodovih vojske, ki jih je uporabljala. Tu so še čelade policije, pa raznih mirovnih misij. Vsaka posebej je zanimiva. Uporabljali pa so jih tudi domačini. Če so jih pritrdili na »štil«, so z njimi z lahkoto praznili greznice ali mešali beton.

Posebej zanimive so čelade iz 1. svetovne vojne.

Ne smem pozabiti na zgodbo, povezano s fotografijo, ki smo jo videli na začetku ogleda. Na njej sta Franc Lesjak, doma iz Hajdine, in njegova žena Katica Simonič. Fotografija je bila posneta pred vhodom v hišo na

prihajal do orožja. In kot zaveden Slovenec je z njim začel oskrbovati partizane. Svojega brata. Nemcem je postal sumljiv in postali so pozorni nanj. Neke noči so mu pripravili past. Oblekli so se v partizane in prišli na »akcijo« predaje orožja. Franca so tako ujeli. Nadaljevanje zgodbe je bolj ali manj pričakovano. Sledila je internacija njegove družine v koncentracijsko taborišče Auschwitz, kjer je večina našla smrt. Seveda tudi Franc, ki so ga pred koncem vojne ustrelili. Žalostno.

Nadaljujmo z muzejem. Nekaj plinskih mask, škornjev in že smo pri fotografijah. Dragan je v Beogradu od nekega Roma kupil – pazite! – originalni

pravi, da zato, ker so prikivali označbo SS.

Zanimiva pa je tudi zbirka fotografij »tovariša« Tita. In spet en biser. Med podobami maršala Tita hrani originalni poziv, s katerim so Nemci v Bosni ponujali 100.000 nemških mark v zlatu tistemu, ki bi »komunističnega poglavarja«, imenovanega Tito, živega ali mrtvega predal nemškim oblastem. V vitrinah in predalih so epoleta s čini, oznake nekdanje JLA, Slovenske vojske pa tudi nemške. Tudi odlikovanj ne manjka. Čeprav nemško, presune odlikovanje, imenovano materin križec. Podeljevali so ga v treh različicah. Bronastega, srebrnega in zlatega. Bronastega je dobila mati, ki je v vojni iz-

orožje, torej tako, ki lahko ubije, bi Dragan potreboval sistem elektronskega varovanja, povezan s policijo. Tega si pa seveda ne more privoščiti.

Omenil sem že, da je muzej podoben veliki omari. Skoraj vse uniforme visijo na obešalnikih. Morale bi biti na lutkah. Za čine in različne oznake bi Dragan potreboval vitrine. Pa tudi kakšen pano z razlagami ne bi škodil. Vse to je drago, denarja pa vedno premalo.

Mislil sem, da bom tokratno reportažo pisal po zapiskih, ki sem jih delal v muzeju. Pa sem jo napisal kar na dušek. Pisal sem le po spominu in po fotografijah iz muzeja. Tokrat sem

Svetinjah leta 1943. Franc Lesjak, Draganov dedek, je bil orožnik že v stari Jugoslaviji. Ko se je začela 2. svetovna vojna, so ga Nemci mobilizirali in postal je orožnik na Svetinjah. Orožništvo je bilo kar v cerkvi. Imel je brata, ki pa je bil partizan, prvoborec. Franc je kot orožnik lahko

album iz leta 1927/28 (to potrjuje posebna kovinska značka na albumu) s fotografijami iz mariborske Kadetnice. Vsekakor eden najpomembnejših predmetov v njegovem muzeju. Zanimive so tudi fotografije nemških vojakov. Večina je pozirala tako, da so držali roko na sponki za pas. Dragan

gubila enega sina, srebrnega tista, ki je izgubila dva, in zlatega tista, ki je izgubila tri ali več sinov. Bronasti križec. Dobro nadomestilo za sina, ni kaj. Kaj takega lahko nastane in preživi le v vojni.

Nekateri se še spominjamo, kako je bil videti čin generala. Kar nekaj vezenja na epoletah je bilo potrebnega, da so ga naredili. Dragan hrani uniformo, na kateri je generalski čin ročno izvezen. Čin generalmajorja iz leta 1960. Namesto zlate niti je bila uporabljena menda celo zlata žica.

Zanimivi so bajoneti. Nemški, jugoslovanski, ruski, angleški. Pa nabojnice, čutare, daljnogledi, vžigalice, celo gumbi.

Od orožja naj omenim le ruski avtomat Sudarev kalibra 7,63 mm, z nabojnikom s 33 naboji iz leta 1943. Zaradi hrambe so mu prevrtali cev, tako da je kot orožje neuporaben. Za uporabno

veliko napisal, ker je tematika zares zanimiva. Marsičesa pa tudi nisem, kajti povedanega je bilo mnogo več.

Po ogledu nas je Dragan povabil v svojo hišo, nam ponudil mošt in kavo ter naslednjo uro klepetanja. Dober, zanimiv, zgovoren in preprost mož. Vsaka čast. In seveda hvala za vse.

In na koncu vprašanje: kdo bo Draganu sešil srajčico? Kdo mu bo pomagal do primernih prostorov? Do lutk? Do...? Krajevna skupnost? Občina? Talum? Mi?

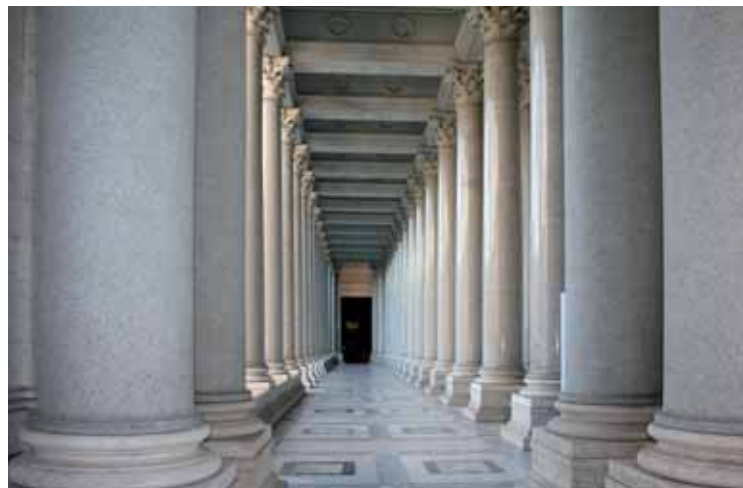
Na mizi v muzeju je škatla. Na njej piše PROSTOVOLJNI PRISPEVKI. Oglasite se kdaj na Svetinjah 7 in vrzite v škatlo kak evro ali dva ali ... x

Najboljše fotografije tega meseca

Na Grossglockner. Foto: Lidija Kosi.

Sv. Pavel, Rim. Foto: Milan Osterc.

Jesen. Foto: Aleksandra Jelusič.

Panorama. Foto: Lidija Kosi.

Dežela brez vrnitve

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Smrt je nekaj, kar nam podari življenje po življenju. Zato živite življenje in na koncu sprejmite njegov dar. Tudi če se je bojite, jo rotite ali jo odmislite, bo smrt prišla in vas vzela.

Ste kdaj razmišljali o tem, kaj je posebnost naše kulture, kaj je kričeča drugačnost, ki prežema našo zavest? To je zavest, da živimo tako, kot da ne bomo nikoli umrli in kot da je izguba bližnjih nekaj, kar ti zaznamuje življenje, ga pretrese do korenin, včasih celo tako silovito, da nismo prepričani, ali bomo zmogli nadaljevati sami. Naša kultura bivanja se oprijema individualnosti, kar pomeni, da smo boleče navezani na določen krog ljudi, na katere se lahko zanesemo, da bodo vedno tukaj, ko jih bomo potrebovali. Nekateri poznajo v svojem življenju le eno osebo, na katero se povsem navežejo,

včasih celo tako zelo, da izgubijo svoje lastno življenje. A človek ni narejen za samoto, človek je narejen za življenje v tropu, kjer je izguba nekaj samoumevnega, nekaj, kar pride za življenjem. Zakaj se torej vsak dan sprenevedamo, da nismo večni, zakaj se nam zdi, da je naš konec zelo daleč, zakaj ne govorimo o smrti? Gre za nekakšno kolektivno sprenevedanje, boleč strah, ki mu poskušamo ubežati. In na koncu si priznamo, da ne gre za strah pred našo smrtjo, gre za strah, da bi umrli drugi in mi preživeli, strah pred bolečino, kako se znajti sredi ponorelega sveta, brez nekoga, ki bi nas držal za roko in nam povedal, da ni nič narobe, če se bojimo, jočemo ali dvomimo.

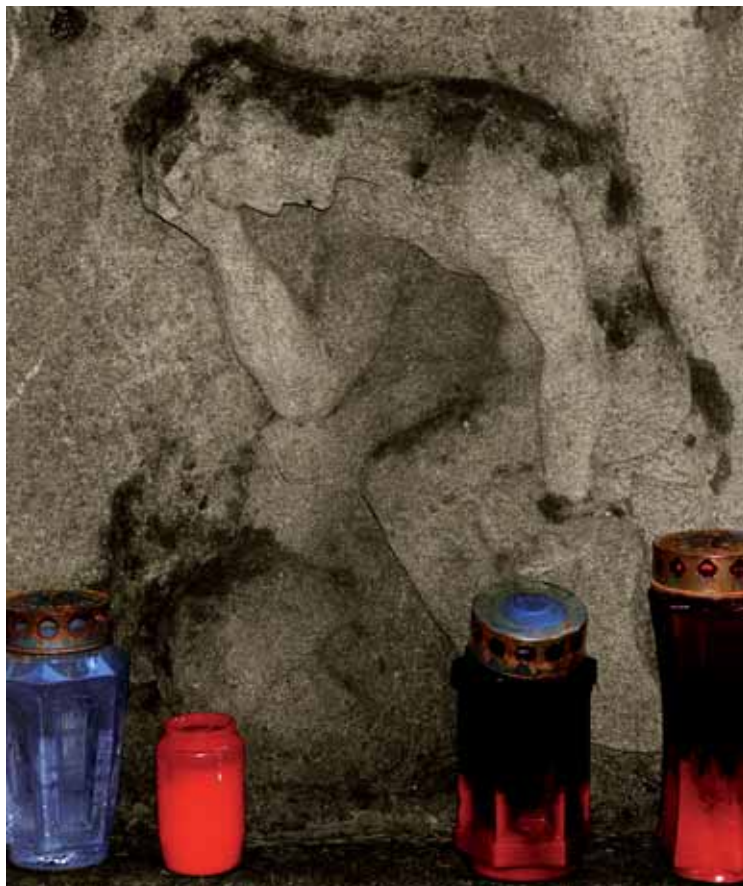
Ali gre pri vsem skupaj res za DAN MRTVIH ali pa morda za DAN ŽIVIH SPOMINOV? Vprašajte se. Vse tiste

svečke, mogočni spomeniki in morje cvetja niso samo odraz postavljanja pred drugimi, gre tudi za boleče oklepanje živih spomina na umrle. Za vsemi zidovi pokopališč so zgrajena majhna svetišča, kjer hranimo svoje spomine in kamor se lahko zatekamo v begu pred svetom, v upanju, da nas bo pogrela misel, da pod vsemi temi skrbnimi nasadi cvetja in mogočnimi kamnitimi slivospevi biva nekdo, ki ga ne želimo izpustiti. In to so globoke korenine naše kulture bivanja. Spomenikov ne gradimo zanje – čemu le? Gradimo jih za svoje spomine in svečke gorijo tam za nas, da nam ogrejejo srca, preženejo bolečino, osamljenost, grenkobo ...

Za našo kulturo se ne spodobi pozabiti, naučeni smo tako, da se spodobiti, da pestujemo svoje spomine in žalujemo, spodobiti se, da tega ne kažemo svetu. Družba od nas torej pričakuje, da gremo naprej in da ostanemo sami sredi hladne dežele brez sonca. Ne spodobi se tudi, da bi spoznali nekoga, ki bi nam pomagal pozabiti, ker bi to pomenilo, da smo pozabili tistega, ki je s teboj delil življenje. A pogledjmo vase. Življenje je narejeno tako, da odteka, z vsakim dnem smo bližje svojemu koncu. To je neizbežno. Prav je, da rezerviramo delček svojega srca za tiste, ki so se poslovili, in ga na široko odpremo tistim, ki v naša življenja šele prihajajo. Vsak nam bo podaril nekaj, kar potrebujemo, da lahko živimo z nasmehom, da smo bližje tistemu, kar smo nekoč želeli postati. Pustimo torej, da bolečino odnese novembrski veter, naj ostane samo topel občutek ob spominu na tiste, ki smo jih imeli radi. Oni so nam podarili košček sebe, ujet v spomine, mi smo zanje rezervirali del svojega sončnega srca, kjer lahko živijo večno

... X

»Prav je, da rezerviramo delček svojega srca za tiste, ki so se poslovili, in ga na široko odpremo tistim, ki v naša življenja šele prihajajo.«

Pogovor s seboj

JASNA ČUŠ BABIČ

Ljubljanski maraton, jutro 26. 10. 2008

...

Dan D za maratonce, polmaratonce in kratkoprogaše. Dan D za veliko resnih tekačev in rekreativcev. Dan D za vse tiste, ki so celo leto pridno trenirali, in tudi za tiste, ki so se za udeležbo na Ljubljanskem maratonu odločil tik pred zdajci.

Na startu za 21,1 in 42,2 km se je zbrala množica tekačev in tekačic, bilo je veliko nasmejanih obrazov in le malo resnih. Kot se je v zadnjih urah pred maratonom spreminjala vremenska napoved, tako so bili oblečeni tudi tekači: eni skoraj zimsko, drugi kot da je sredi poletja. Vzdušje in prijetno vznemirjene sta naraščala in pred začetkom je bilo potrebno še rahlo ogrevanje. Glede na množico ljudi je bilo vse skupaj videti kot mravljišče, obuto v športne copate. Še zadnjič je bilo treba preveriti, ali je čip za merjenje časa nameščen, ali so copati zavezani, merilniki srčnega utripa nastavljeni, in še

vso drugo navlako, ki jo tekači nosimo po potrebnem in malo manj potrebnem s seboj. Eni smo bili ob GPS na roki, MP3 v ušesih, čipom na nogi in pasom z dodatno vodo okoli telesa videti, kot da gremo na kakšno posebno misijo.

Ob velikem puku se je začelo. Pravzaprav se je začelo za tiste, ki smo upoštevali pravila lepega vedenja in se postavili na start v skladu s svojimi tekaškimi sposobnostmi šele tri minute kasneje. Gneča je bila neizmerna in središče Ljubljane je bilo kot veliko ozko grlo. Prvih nekaj kilometrov je bilo izjemno težko teči, saj se je očitno veliko tekačev, ki so imeli polžji tempo, postavilo na štartno črto in z zelo počasnim tempom so ovirali hitrejše tekače. Po nekaj kilometrih je tek postal tek. Vsakih 5 km so Ljubljanci postavili postaje z vodo, sadjem, sladkorjem in tekači smo tam nabirali energijo in se hidrirali. Prvi krog, 21 km, je minil hitreje, kot je kazala

ura. Tisti z belo štartno številko so se pripravljali na finale malega maratona in so zadnjih nekaj kilometrov pred svojim ciljem začeli pospeševati, kar je bilo za nas, z rumeno štartno številko, ki nas je čakal še en krog in novih 21 km, precej velika skušnjava. Čeprav so me noge skoraj ponesle z njimi, me je košček pameti prepričeval, da me čakata še dve uri teka in da se je treba varčevati z močmi.

Začetek drugega kroga je prinesel skoraj preveč prostora. Le tu in tam je še bil kakšen tekač, tekačica pa sploh zelo malo. Blizu 26. km so mi noge tako otekle, da sem se morala ustaviti, da sem zrahljala vezalke, pa še se mi je zdelo, da bodo copati premajhni. Ni se mi zdelo, da sem kaj posebej utrujena, in začela sem odštevati kilometre do konca. Še vedno je bilo ob progi kar nekaj gledalcev, ki so glasno navijali in to nam je dajalo dodatni elan. V zadnji četrtini poti so noge postale

težke, podplati pekoči in meča boleča. Ob meni je tekel izkušen tekač in ob prijetnem pogovoru so se začeli iztekati zadnji kilometri. Upam, da sem si zapomnila vsaj kako tekaško modrost, ki jo je v teh kilometrih delil z menoj. Bolj ko se bližal cilj, bolj so občutke bolečih nog zamenjali občutki zmagošnjavja, da bo za menoj 42 km, da bom spet premagala samo sebe. Ta občutek me je tako ponesel, da sem po ciljni ravnini tekla na polno, s pulzom, ki je bil na zgornji meji življenja. Ura je pokazala, da mi je to prineslo čas pod štiri ure, kar je bila moja tekaška želja v letu 2008.

Pogosto me ljudje sprašujejo, zakaj tečem. Je to stvar rekreacije in gibanja? Zelo majhen del je v tem razlogu. Tek so minute in ure, ko imam čas zase, za svoje misli, za pogovore s seboj. To so minute in ure, ko se počutim lahko in svobodno. Za to si je vredno vzeti čas! x

Podjetniška liga v bowlingu na Ptujju

MARKO DROBNIČ
FOTO: DARKO FERLINC

Sodeč po najdbah, ki segajo v čas starega Egipta, so bowling poznali že okrog leta 5200 pr. n. š. Angleški kralj Henrik VIII. naj bi ga igral s topovskimi krogli. V Nemčiji in še nekaterih delih Evrope se je razvila igra, pri kateri so igralci s kotaljenjem krogle podirali po devet kegljev. Bowling z devetimi keglji se je hitro razširil po Angliji in Ameriki, kjer je postal zelo priljubljen. Med prohibicijo so igro prepovedali, ker so na igriščih tudi kockali in popivali. Da bi se izognili prepovedi, so devetim kegljem dodali še enega in spremenili njihov raspored v obliko trikotnika, ki se uporablja še danes.

Po letu 1946 so se igrišča avtomatizirala in bowling je kmalu postal ena najbolj priljubljenih oblik preživljanja prostega časa v Ameriki. Dvajset let kasneje se je bowling z desetimi keglji razširil tudi v Anglijo, vendar so zaradi pomanjkanja denarja igrišča kmalu začela propadati. Priljubljenost igre je upadala tudi zaradi prezapletenega načina točkovanja, kar pa se je spremenilo z uvedbo računalnikov, ki so šteli točke. V osemdesetih in devetdesetih letih se je število velikih bowling centrov spet povečalo in še vedno narašča. Pojavile so se še nove izboljšave, npr. odbijači, ki preprečijo krogli, da bi se skotalila s proge, kar je v veliko pomoč otrokom. Bowling centri so ta-

Marko Drobnič

POTOPIS

Vzpon na Grossglockner

LIDIJA KOSTI

FOTO: IGOR LAMPE

Grossglockner, po slovensko Veliki Klek, je gora presežnikov: s svojimi 3798 m je najvišja gora v Visokih Turah ter najvišja gora v Avstriji in srednji Evropi. Nad širnim ledeniškim svetom se dviga kot oster greben.

Na pot sva se odpravila 30. avgusta 2008. Ponoči sva se vozila po dravski dolini, čez Vič v Avstrijo in naprej mimo Celovca, Beljaka in Špitala ob Dravi do idilčne gorske vasice Kals na vzhodnem Tirolskem, kjer sva se po

Proti vrhu

Aluminij, številka 11, november 2008

ko postali prostor za zbiranje, druženje in rekreacijo.

Poleg družabnega značaja ima tudi ta igra, tako kot vsaka druga, tekmovalni značaj, saj ima v svetu danes že več kot 17 milijonov registriranih profesionalnih igralcev. Pri nas v Sloveniji smo bowling začeli igrati šele v poznih devetdesetih letih, danes pa je v državi 15 bowling centrov. V ptujskem potekajo tekmovanja na mednarodni, državni in občinski ravni. Ekipe Taluma, ki šteje sedem tekmovalcev, že tretjo sezono zapored nastopa v ptujski podjetniški bowling ligi. Letos tekmuje 22 ekip, ki so bile razvrščene v

strmi gorski cesti povzpela do velikega parkirišča pri hotelu Lucknerhaus, kjer je bilo izhodišče za najin vzpon na goro.

Prispela sva ob prvem svitu in v jutranji zarji zagledala s snegom posipan in bleščeč vrh Grossglocknerja. Po pripravljanju opreme sva se ob ledeniškem potoku Kodnitzbach odpravila po dolini navzgor. Ves čas naju v daljavi spremlja mogočna silhueta Velikega Kleka. Najina pot je vodila mimo koč Lucknerhütte in Stüdelhütte, kjer so se začela prva snežišča. Tu se planinsko pohajanje konča, kajti prispela sva do ledenika Kodnitz, kjer sva si nadela dereze in se ledeniško navezala ter prečila ledenik v smeri naše zadnje kočice na Adlersruheju. Na ledeniku sva doživela pravo kanonado padajočega kamenja, kamni so bili veliki kot manjši avtomobili in pri padcu so se raztreščili na manjše kose, kar nam je pognalo adrenalin po žilah ...

tri skupine glede na lanske oziroma spomladanske dosežke. Prvi dve ekipi iz vsake skupine sta se uvrstili v tekmovanje za prvaka lige. Med temi ekipami je tudi ekipa Taluma, ki je edina v tej družini brez profesionalnega tekmovalca v slovenski državni ligi. Ponovitev lanskega 4. mesta bo za našo ekipo zelo težka naloga, trudili pa se bomo, da ta cilj izpolnimo. Tekmovanja v podjetniški bowling ligi so ob ponedeljkih in torkih popoldan v bowling centru na Ptujju. Veseli bomo vsake podpore in tudi izzivalcev, ki bi poskušali preseči naše rezultate ... x

Popoldan sva se sončila pri koči Erzherzog Johann Hütte in opazovala gornike, ki so se vračali z uspelega vzpona, potem pa večerja in spanje ... Zjutraj pa priprave na vzpon, navezovanje in premagovanje vstopne snežne strmine z derezami in cepinom ... Od tam dalje sva plezala po naloženih skalnih ploščah, ki so zaradi velikega obiska in uporabe derez precej zglažene. Za varovanje so namenjene visoke železne palice, ki so nameščene vsakih nekaj metrov in kamor pripnemo plezalno vrv. Nekaj mest je zelo zračnih in ne dopuščajo nepazljivosti in vrtoglavice. Na vrhu naju je pričakal velik kovinski križ, prostora pa ni bilo prav veliko. Širni pogled je zaplaval v popolnoma jasnem vremenu v daljave ... Enkratno in nepozabno doživetje.

Na koncu naju je seveda čakal še sestop, ki je pač nuja vsake osvojene gore, le da je premnogokrat predolg ...

x

Na vrhu

Izlet v Rim

FOTO: MILAN OSTERC, ZDRAVKO ŠTUMPERGER,
SLAVKO KRAJNC, IVO ERCEGOVIĆ

Izlet v večno mesto

BRIGITA LUKMAN
FOTO: IVO ERCEGOVIĆ

Jesenski izlet, ki ga je letos organizirala Komisija za kulturo pri sindikatu SKEI, nas je vodil v večno mesto Rim. Začetek našega potovanja je bil že v petek, 10. oktobra, v poznih popoldanskih urah, kar je pomenilo, da smo potovali ponoči, v Rim pa smo prispeli zgodaj zjutraj.

Naš ogled se je začel v najmanjši samostojni državi Vatikan, ki je postal samostojen leta 1929. Na majhnem prostoru se skrivajo neprecenljivi zakladi Vatikanskih muzejev, kjer hranijo veliko dragocenih umetniških zakladov vseh vrst. Čudovita Sikstinska kapela s stropno poslikavo, ki na eni strani prikazuje Mojzesovo življenje (Stara zaveza), na drugi pa Kristusovo življenje (Nova zaveza) nas je očarala. Na veličastnem Trgu svetega Petra stoji mogočna bazilika svetega Petra, ki predstavlja največje krščansko svetišče. Z višine kraljuje veličastna Michelangelova kupola, kamor so se pogumni povzpeli in si ogledali Rim tudi s ptičje perspektive. Podzemlje bazilike skriva katacombe, kjer so mnogi nagrobni spomeniki papežev, kraljev, kraljic, kardinalov in škofov. Po skupnem ogledu smo imeli nekaj prostega časa za osvežitev in potepanje po Vatikanu in bližnji okolici.

Popoldan smo preživeli na najbolj znanih rimskih trgih. Ogledali smo si obsežen trg Navona, ki stoji na prostoru antičnega Domicijanovega stadiona z najlepšim Berninijevim vodnjakom, Fontano štirih rek. Pot nas je vodila do Panteona, slave Rima, ki je nedotaknjen arhitektonski klasični spomenik Rima. Fontana di Trevi nas je navdušila, njena zgodba pa govori, da si tujec, ki pije vodo iz vodnjaka ali vrže kovanec vanjo, zagotovi vrnitev v Rim. Nekateri so to tudi storili in upajmo, da se jim bodo želje uresničile. Pot nas je nato vodila do Španskega trga, kjer smo se sprehodili po čudo-

vitih stopnicah do cerkve, ki kraljuje na vrhu. Po ogledu smo nadaljevali potovanje s podzemno železnico, nekateri celo prvič, iz osrčja Rima do avtobusa in nato do hotela Villa Maria, kjer smo imeli večerjo. Nekateri so noč prespali, spet drugi so si jo krajšali kako drugače. Po zgodnjem zajtrku smo pot nadaljevali do prečudovite bazilike sv. Pavla zunaj obzidja, nato nas je pot vodila skozi rezidenčno četrt E.U.R., ki je bila zgrajena leta 1942 za svetovno razstavo – te ni bilo zaradi začetka 2. svetovne vojne –, do najstarejšega dela Rima, kjer smo si ogledali največji čudež rimske civilizacije, mogočni Kolosej. Ogromen amfiteater je začel graditi cesar Vespazijan leta 72, končal ga je njegov sin Tit leta 80. Imel je vlogo velikega stadiona, na katerem so potekali največji gladiatorski boji. Nadaljevali smo do bazilike svetega Petra v verigah, kjer hranijo verige, s katerimi je kralj Herod vklenil sv. Petra. Cerkev je znana po mogočnem Michelangelovem kipu Mojzesa. Nadaljevali smo proti Beneškemu trgu, ki je svoje ime

dobil po Beneški palači. Leta 1455 jo je zgradil papež Pavel II., ko je bil še kardinal v Benetkah.

Po veličastnih stopnicah, narejenih po Michelangelovem načrtu, smo se povzpeli na Kapitol, nekoč sveti kraj rimskih bogov, cilj slavnostnih pohodov zmagovitih vojaških voditeljev, danes pa sedež župana rimske mestne občine. Ogledali smo si Forum romanum – Rimski trg iz druge perspektive. Forum romanum je bil središče družbenega in gospodarskega življenja v času republike. Vodilno vlogo je ohranil tudi v imperialni dobi. Njegova vloga pa se je izgubila v času papeža Gregorja VII. Po skupnem ogledu, ko nam je naša vodička, gospa Martina, polna znanja, povedala veliko zgodovinskih zanimivosti, smo imeli nekaj prostega časa za samostojno raziskovanje.

V zgodnjih popoldanskih urah smo se s podzemno železnico odpeljali do avtobusa. Polni vtisov smo se poslovili od veličastnega Rima in se odpravili proti domu. Šele na poti domov smo ugotovili, kako lepa, zelena

in enkratna je pokrajina, po kateri smo premagovali pot domov. S krajšimi postanki za osvežitev je čas hitreje mineval, posebej pa so za to poskrbeli fantje iz zadnjega dela avtobusa, nekateri z govorjenjem, drugi s strežbo domačega peciva, ki ga na vsakem izletu pridno deli naš lveč. Nekateri so bili po dolgem času v »kinu«, saj nam je šofer dolgo vožnjo krajšal s filmi. Vsak izlet je nekaj posebnega in vedno je odvisno, kakšna ekipa se najde na avtobusu. Veliko smeha, dobre volje in dolga pot do zelenega cilja velikokrat mine, kot bi pihnil.

Naša vodička je stara znanka Sončkovih potovanj v Rim in je bila polna zgodb in zanimivosti.

Imeli smo čudovito vreme, dobre vodiče, videli in spoznali veliko novega in lahko si samo želimo, da bi tudi v prihodnje lahko odšli na še kak podoben izlet. O priljubljenosti takšnih potovanj govori vedno višja udeležba, saj smo se v Rim podali s kar tremi avtobusi.

Hvala vsem, ki so se potrudili, da smo lahko doživeli kanček večnega mesta. **X**

Forum romanum

SLOVARČEK: ADAMI – ITALIJANSKI SMUČARSKI SKAKALEC (GIANCARLO), PEAN – ŠTIRIZLOŽNA STOPICA, ARETINO – ITALIJANSKI PISATELJ (PIETRO, 1492-1556), AEBI – ŠVICARSKA VIOLONČELISTKA (IRENE, 1939), MIROS – VZDEVEK PESNIKA MIROSLAVA SLANE, AGNI – INDIJSKI BOG OGNJA.

				SESTAVIL: JANKO SEGULA 2008	CAR, MIK	NORDIJSKI BOG ZMAGE	DRUŽINA, RODBINA	PREBIVALEC ANTIČNE LJUBLJANE	KRAJ PRI KOPRU					
				VOZNIK										
				IT. SMUČ. SKAKALEC (GIAN- CARLO)										
				ŠTIRIZLO- ŽNA STOPICA										
TALUM	PLOČE- VINASTI OBROBNI DEL KRITINE	ZNAČILNOST TEMNEGA VULKANSKO ŽRELO								TALUM	SPLAVARSKI DROG			24 UR
											OČE (STAR.)			
RUMENO RJAVA BARVA, RUMENICA					IT. PISATELJ (PIETRO, 1492-1556)	LENORA, LEGNOST VRTNICA					BRENCELJ			
HIŠA S STENAMI IZ DREVESNIH DEBEL											VOJAŠKA ENOTA			
											NAPETOST VRVI			
OTOK V KVARNERJU				SKUPINA ŽUŽELK BOGASTVO GOZDOV				DEL LJUBLJANE POD ŠMARNO GORO						
								NEKDANJA NEMŠKA TOVARNA AVTO- MOBILOV	NEMŠKI NOGO- METAŠ (OLIVER, 1969)					
PREBIVALKE OTALEŽA											ETBIN KRISTAN KOMAR, KI PRENAŠA RUMENO MRZLIČO			DRAMA HENRIKA IBSENA
ITALIJANSKA MANJŠA PIŠTOLA						VODJA DE GNETNE ZLITINE (BOŠTJAN) KRSTNA UPRIZO- RITEV								
100 m ²			SILICIJ			MEHKA DLAKA EDVARD GRIEG					IT. MOŠKO IME PESTNER			
				REKA NA POLJSKEM, DEŠNI PRITOK WARTE				FR. PISATELJ (CHARLES, 1780-1844) BRAZDA V PAPIR- NIŠTVU						
				MADŽAR						ŠPORTNI BOJ KRAJ PRI SEVNICI OB SAVI				
				RIBIŠKA DRUŽINA	ŠVICARSKA VIOLON- ČELISTKA (IRENE, 1939)	VZDEVEK PESNIKA SLANE ZASELEK POD MEŽAKLO						INDIJSKI BOG OGNJA	PRI ARABCIH STAREŠINA, POGLAVAR PLEMENA	FRANCOSKI PISATELJ (CLAUDE, 1868-1931)
											SLOVENSKA IGRALKA (RINA) NATRIJ	MESTO V EVROPSKEM DELU RUSIJE		
				PREKUP- ČEVANJE, POGAJANJE ZA CENO										
				IGRALKA SAVINA				ANTON AŠKERC			METRIČNI POUDAREK			

Integralno okoljsko dovoljenje

TALUM s svojo dosedanjo strateško usmeritvijo in načrti v nadaljnje vlaganje v razvoj družbe in okolja dokazuje, da je vreden zaupanja ne le lokalnega okolja, temveč predvsem svojih zaposlenih, poslovnih partnerjev in kupcev.

29. novembra 2007 je TALUM od Ministrstva za okolje in prostor Agencije RS za okolje, pridobil integralno okoljevarstveno dovoljenje številka 35407-130/2006-11, ki je še dodatna potrditev, da delujemo v pravi smeri razvoja. TALUM se bo še naprej z vsakodnevnimi vlaganji v razvoj trudil zahteve iz okoljskega dovoljenja še preseči in delovati okolju še prijazneje.

TALUM

Lahkota prihodnosti